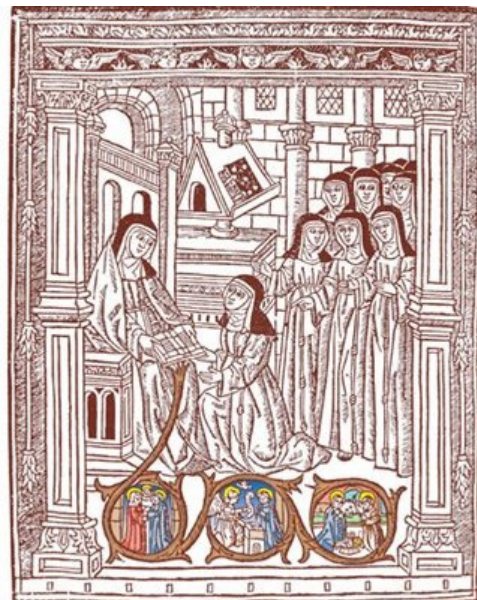

UNITAT DIDÀCTICA BATXILLER

Isabel de Villena

ISABEL DE VILLENA

Isabel de Villena és l'única escriptora medieval en la nostra llengua de la qual coneixem el nom. I l'única de qui tenim notícies, potser perquè era de llinatge reial i perquè va formar part del cercle de persones notables de la ciutat. Escriuí la seua obra al llarg del segle XV, compartint temps amb els millors escriptors del segle d'or valencià (A. March, J. Roís de Corella o Joanot Martorell). L'any 2016 l'Acadèmia Valenciana de la Llengua li ret un homenatge ben merescut, declarant-la "Espectora de l'Any"

Biografia

Elionor Manuel de Villena va nàixer, probablement, a València l'any 1430, filla -il·legítima- de l'escriptor Enric de Villena i Vega (1384-1434) i d'una dona de la qual no coneixem el nom. El seu pare era un poeta pertanyent a l'alta noblesa i estava emparentat amb les cases reials de Castella i Aragó. Era nét d'Enrique de Castilla, fill de la princesa bastarda Juana, oncle de la reina Maria de Castella. Enric de Villena era també descendent de Jaime II i Pedro d'Aragó.

Amb tan sols quatre anys, Elionor va quedar òrfena de pare i possiblement també de mare i va ser acollida en la cort de la reina Maria, la seua cosina i esposa d'Alfons el Magnànim d'Aragó en el seu palau de València. Quan tenia 15 anys, en 1445, va entrar en el convent de la Trinitat de les Clarisses de València, fundat per la reina Maria poc temps abans. Segons alguns autors, aquesta era una de les opcions més honorables i prestigioses per una persona emparentada amb la reialesa però il·legítima. Va canviar aleshores el seu nom per Isabel: Sor Isabel, com se la coneix actualment.

Reclosa com a monja clarissa, sor Isabel va continuar la seua relació amb la reina Maria, qui, en la construcció del monestir havia previst un espai privat per passar les seues hores de retir com una religiosa més.

En 1463 va ser nomenada abadessa -tot i que va necessitar la dispensa papal *de defectu natalium* per la seua condició d'il·legítima- càrrec que va exercir durant la resta de la seua vida amb gran eficàcia. No només es va preocupar de gestionar els comptes del convent, també va acabar les obres d'ampliació, i va lluitar per la formació i la riquesa espiritual de les monges.

A més de la seua religiositat, Isabel va ser una dona rica, culta i intel·ligent que va dedicar part del seu temps a la lectura i l'escriptura. Va aconseguir generar al seu voltant un cercle teològic i literari que comptava amb alguns dels personatges més prestigiosos del moment, que li mostraven una gran admiració i respecte: *D'aquella tan alta, tan fort y gran çoca / del arbre real dels reys d'Aragó, / sou vós una branca ab virtut no poca* (Bernat Fenollar). Se sap que va escriure diverses obres, encara que només se'n conserva una, inacabada, **Vita Christi**, publicada després de la seua mort per Aldonça de Montsoriu, la seua successora en el càrrec, a petició de la reina Isabel la Catòlica.

Isabel de Villena va morir als seixanta anys, víctima d'una epidèmia de pesta que assolà València l'any 1490.

EL SEGLE D'OR VALENCIÀ

Al segle XV, la ciutat de València es va convertir en el centre polític, econòmic, cultural i comercial de la Corona d'Aragó i per tant en una de les ciutats més importants de la Mediterrània. Una ciutat rica que controlava el comerç mediterrani occidental i subvencionava les campanyes militars d'Alfons el Magnànim i, més tard, la política de Ferran II el Catòlic i Isabel de Castella.

D'aquesta esplendor resten alguns dels edificis més interessants de la ciutat.

Busca informació sobre:

La Llotja de la Seda o Llotja dels Mercaders

El Palau de la Generalitat

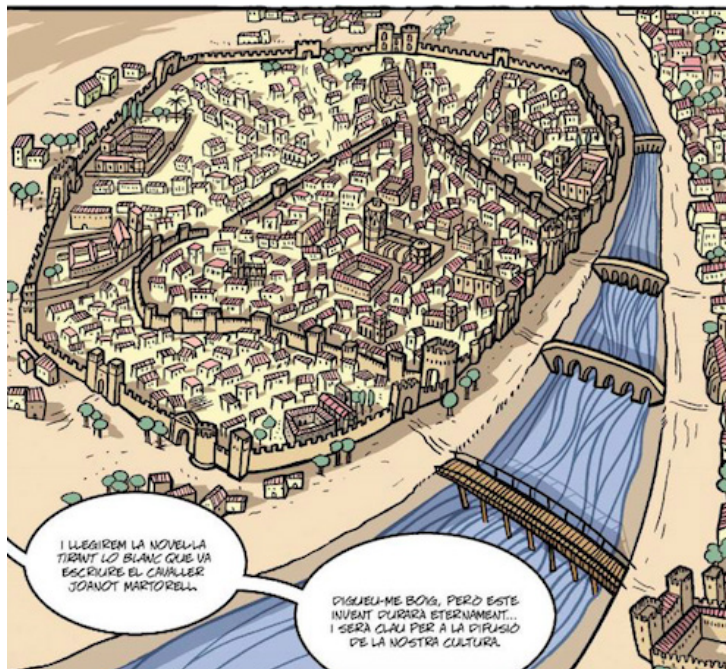
Almodí del Senyor Rei

Monestir de la Trinitat

Torres dels Serrans

Porta de Quart

la Seu de València

En grup, amb la informació que heu tret, elaboreu un itinerari per realitzar un viatge per la València del XV. Podeu utilitzar la plataforma Google maps per compartir-la amb la resta de la classe o de l'institut. Si cliqueu [ACÍ](#) trobareu les instruccions per fer-lo d'una manera senzilla.

Però no només l'economia o l'arquitectura palesen la brillantor de la ciutat, també es veu reflectida en una generació literària que situa la nostra literatura en un lloc capdavanter a Europa.

A més, a València s'instal·là la **primera impremta** -documentada- de la Península i s'hi va imprimir el primer llibre en 1474, les *Obres e trobes en llaor de la Verge Maria*, els versos d'un dels certàmens literaris de la ciutat.

<http://illadelpensament.blogspot.com.es/2012/12/la-valencia-del-segle-xv.html>

Llig aquest fragment de l' article ***La València amagada del segle d'or:***

Les literatures occidentals solen tenir la mania grandiloqüent d'autoassignar-se segles d'or amb total impunitat. D'or o *des Lumières*, *Siglos* o *Ages*, tant se val. Una necessitat amb prou faenes dissimulada d'evidenciar la glòria en cent anys que condensen els seus grans patriarques i òperes primes com a símbol de poder. La literatura catalana no n'és cap excepció: oneja amb orgull el segle XV d'Ausiàs March i *Tirant lo Blanch*. Un segle, un patriarca i una obra: la trinitat buscada –Ramon Llull ens absoldrà– que acompanyen els versos de Jaume Roig, les proses de Joan Roís de Corella o la lleugera exegesi d'Isabel de Villena. De tot allò, però, ens n'ha restat més que papers. De tot allò, encara en queden murs.

Són els murs, sovint emboscats, de vegades enganyosos, de València, el centre neuràlgic de la literatura catalana del quatre-cents, que creix i canvia com no ho havia fet mai abans. Més gent i més pedra al cel mentre els petits contingents de comerciants europeus s'assenten i la burgesia comença a llegir. Manuscrits primerament, i els primers incunables després, amb l'arribada de la impremta. La literatura esdevé, a poc a poc, oci. A la ciutat s'escriu, es llig, se'n parla en tertúlies i se celebren certàmens poètics. Sense cort reial, la vila s'autoproveeix de lletres. (...) Una València de la qual encara queden molt més que vestigis ruïnosos o records mai viscuts, perquè alguns d'aquells murs, al cap de cinc segles, de desenes de magnes reorganitzacions urbanes i de milers d'orgies urbanístiques, encara resten drets.

La València amagada del segle d'or:

Què resta en peu dels paisatges urbans que van recórrer els grans autors clàssics?

CARLES FENOLLOSA.

El País, 18 juny 2014

- Saps si en altres literatures també hi ha els anomenats “segles d'or”, com afirma l'autor? Busca'n informació sobre aquest tema per completar la teua cultura històrico-literària.

Llengua	Segle	Autors/autores més importants	Obra representativa
Castellana			
Francesa			
Anglesa			

- Segons el text, quins són els noms dels autors que donarien justificació a l'espendor de la literatura del segle XV?
- Què creus que vols dir l'autor quan afirma “la literatura esdevé, a poc a poc, oci”. Penses que aquesta afirmació és possible en l'actualitat?
- Al mateix article de C. Fenollosa, trobem una definició perfecta de les tertúlies literàries realitzades a la ciutat:
 - “els burgesos i els aristòcrates es reunien per tal de fer “parlaments” i, per tant, llegir i barallar-se ininterrompudament”

- Quines paraules apareixen com a sinònims textuais de tertúlia?
- Busca informació sobre alguna de les tertúlies més famoses de l'època.
- Al text que has llegit apareixen noms d'escriptors molt reconeguts. Fes memòria i mira d'encaixar les dades d'aquesta graella amb d'altres autors que també publicaren per aquestes dates.

Autor	Obra	Professió	Data	Lloc
 Ramon Llull	Més de 250 obres: Ars Magna Generalis Llibre de les meravelles Blanquerna...	filòsof, missioner	1232-1316	Palma
 Ausiàs March	128 poemes (uns 10 000 versos),	cavaller	1400- 1459	Gandia- València
 Joanot Martorell	Tirant lo Blanch	cavaller	1410 - 1465	València
 Jaume Roig	L'Espill	metge	1400-1478	València
 Roís de Corella	18 poemes i 19 composicions narrati- ves breus	religiós	1435-1497	Gandia, València
Jordi de Sant Jordi	18 poemes	cavaller	finals XIV- 1424	Indeterminat.
 Francesc Eiximenis	Vita Christi Lo crestià Llibre de les Dones	religiós		nascut a Girona. Va viure a València
 Isabel de Villena	Vita Christi	religiosa	1430-1490	València

- Quin és el personatge de la il·lustració que escriu aquest poema?

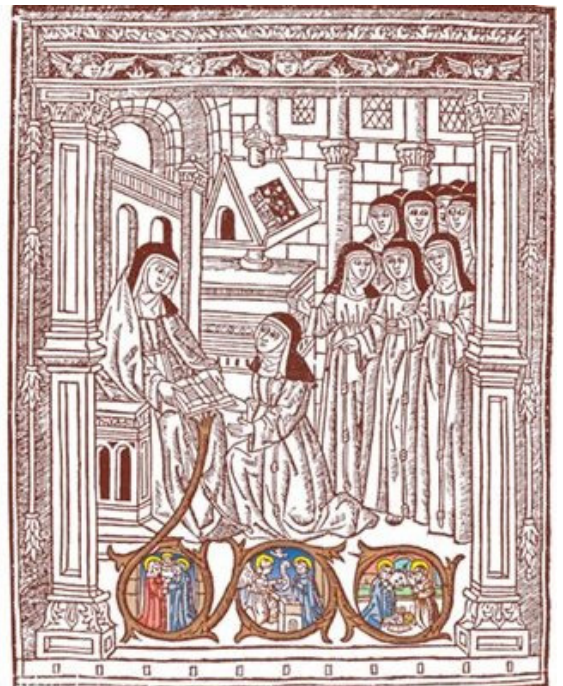
“Del mal que pas no puc guarir
si no em mirau
ab los ulls tal que puga dir
que ja no us plau
que jo per vós haja a morir.
Si muir per vós, llavors creureu
l’amor que us port,
e no es pot fer que no ploreu
la trista mort
d’aquell que ara no voleu;
que el mal que pas no em pot jaquir
si no girau
los vostres ulls, que em vullen dir
que ja no us plau
que jo per vós haja a morir”.

ISABEL, L'ESCRITORA

En aquest context Isabel de Villena, l'escriptora, té un estatus especial:

- És l'única que deixa una obra literària reconeguda. O l'única que coneixem!
- És un personatge, a més, representatiu d'un moment històric complex i ric, amb difícils equilibris entre el poder de la corona d'Aragó i el regne de Castella.
- Utilitza un llenguatge propi, entre la senzillesa expressiva i la riquesa de la seua formació dins la cort.
- Escriu l'única vida de Crist amb perspectiva de dona.

Com has llegit, Isabel de Villena forma part de l'anomenada època d'esplendor de la nostra literatura. L'única dona, per cert, citada entre tots els altres autors.

Això no vol dir, però, que no hi existiren d'altres dones que escrivien, sinó que no s'han conservat els seus llibres o que la història no les ha recordades.

Per poder entendre aquesta realitat, potser cal conèixer la situació de les dones en aquest moment històric.

Llig aquest text

La situació de la dona a l'Edat Mitjana: Dones i matrimoni

L'estatus real de la dona a l'edat mitjana no es corresponia amb l'elevació de la dama de la poesia de l'amor cortès.

Tot al llarg de l'edat mitjana les dones foren els peons del homes. Segons la classe a què pertanyien, visqueren en diferents estats de confort o de misèria. Solament en algun cas molt excepcional tingueren veu en el seu propi destí. La dona adolescent, fins arribar a l'adolescència, era propietat del pare, que s'encarregava d'alimentar-la i d'educar-la fins que es casava i passava a dependre del marit.

El casament, creat per l'aristocràcia, era un contracte polític i econòmic destinat a enfortir aliances i a garantir la propietat de les grans famílies de terratinents. Amb el desenvolupament del comerç, fou adoptat per la burgesia per aquestes mateixes raons com a mitjà per a mantenir i promocionar el seu status econòmic i polític.

L'amor i l'afecte tenien poc a veure amb el matrimoni. La dona havia de parir fills, i el seu èxit en aquesta funció era la mesura de la seua utilitat. Si fracassava una i altra vegada, ja fóra perquè era estèril o perquè només paria filles, era repudiada i tornada a casa dels seus pares o col·locada en un convent. No tenia cap defensa legal, ni se li permetia estar sense marit durant molt de temps; el repudi era seguit d'un nou casament tan aviat com es trobava el marit adequat. En cas d'adulteri provat, el marit podia matar la dona i la llei no ho considerava delictu.

També les dones llauradores estaven sotmeses al marit i al senyor. Els casaments dels serfs eren controlats, calia pagar impostos per a casar-se i s'havia de demanar permís si el matrimoni era entre serfs de diferents feus. El pitjor de tot era, però, el dret de cuixa, que no va ser abolit a Catalunya fins al 1486.

http://www.rosasanchis.cat/valencia/quest_trobairitz/textos_proces/dona_edmi.htm

• Recordes què és l'amor cortès? Defineix-lo breument:

• Fes un breu resum del text, amb les idees principals

Pots ampliar el tema, si t'interessa, en [El paper de les dones en la Edat Mitjana](#), blog de Gemma Ajenjo o escoltar el programa [Tres dames del segle XV](#)
http://www.rosasanchis.cat/valencia/quest_trobairitz/textos_proces/dona_edmi.htm

Les dones medievals van viure unes condicions desfavorable pel que fa a drets, però està demostrat que no totes van acceptar aquesta situació i foren moltes les que estigueren presents en la vida pública, cultural i espiritual.

Per aprofundir en aquest tema, dividiu la classe en tres grups:

Grup A: Busqueu informació sobre algunes dones importants invisibilitzades o silenciades, anteriors o coetànies d'Isabel de Villena. Després, elaboreu una presentació amb les vostres investigacions i exposeu-la a la resta de la classe. Podeu organitzar-les per època, àmbit del saber... i ampliar la llista amb els noms i biografies d'altres dones que trobeu en la recerca.

- Hildegarda de Bingen
- Maria de França
- Trobairitz o trobadores
- Tecla de Borja i Borja
- Christine de Pisan
- Les beguines
-
-

Imatge de Beatriu de Dia,
Comtessa de Dia

Grup B: En l'any 2009, [Ana López-Navajas](#) va fer un estudi sobre la presència/absència de dones en els llibres de text de l'ESO. Va analitzar 115 llibres de 19 assignatures diferents de tota l'ESO. D'un total de 5.527 persones citades, només 690 són dones -un 12,8%-. Però les referències a **dones rellevants** disminueixen fins al 7,5%

Feu un exercici semblant d'investigació. Obriu el llibre de valencià i mireu l'índex. Feu un recorregut per les pàgines de literatura i completeu aquesta graella:

Època/ moviement literari	Autor	Autora	Gènere literari

Escriviu un text on exposeu les conclusions de la vostra investigació (que podeu ampliar a altres llibres de text -castellà, història, filosofia, ...) i doneu la teua opinió argumentada sobre el tema. Compartiu-lo amb la resta de la classe, perquè pot servir de material de reflexió per al debat.

Grup C: Organitzeu un debat a classe on us plantegeu algunes de les qüestions que han sorgit en aquesta part del tema i les possibles raons d'aquestes diferències i aporteu les vostres propostes. Podeu utilitzar alguna frase com aquestes o buscar-ne d'altres. També podeu elaborar-les vosaltres.

"El més gran és aquell o aquella que té majors mèrits. L'excel·lència o la inferioritat de les gents no resideix en el seu cos segons el sexe, sinó en la perfecció dels seus costums virtuts".

(La ciutat de les dones, C. Pisan)

"Si fóra costum enviar les xiquetes a les escoles i els férem després aprendre les ciències, com es fa amb els xiquets, elles aprendrien perfectament i entendrien les subtils de totes les arts i ciències igual que ells, (...) i així, si les dones tenen un cos més delicat que els homes, tant més a gust i lliure tenen l'enteniment quan l'apliquen"

VITA CHRISTI

D'Isabel de Villena només s'ha conservat una obra, *Vita Christi*, encara que se sap que va escriure altres textos dirigits a les monges de la seua congregació. Aquest tampoc no es coneixeria si no fóra per la seua successora en el càrrec d'abadessa del convent, Aldonça de Montsoriu.

Les *vitae Christi*, en general, són relats més o menys novel·lats de la biografia de Jesús, que, (...) anaven dirigits a divulgar els fonaments teològics del cristianisme i a promoure la meditació, durant els últims segles de l'Edat Mitjana.

Van ser molt conegudes, també per Sor Isabel, *Officium de passione Domini* (Pseudo bonaventura), *Vitae Christi* (Ludolf de Saxònia, "el Cartoixà") i la de Francesc Eiximenis.

La *Vita Christi* que escriu Isabel De Villena es diferencia de les anteriors perquè narra la vida de Jesucrist a partir de les relacions que estableix amb les dones que comparten la seua vida, sobre tot amb la mare, Maria.

La *Vita Christi*, que pretén ser el relat de la vida de Jesucrist destinat a moure les seues subordinades a la contemplació —l'autora era abadessa del monestir de la Santa Trinitat de les clarisses de València—, es converteix a les mans de Sor Isabel de Villena en una vida de la Verge. Així, el llibre s'inicia amb el naixement d'aquesta i no es tanca amb la mort de Jesús o amb la seua resurrecció, sinó amb l'assumpció de sa mare.

ISABEL DE VILLENA,
UNA MONJA FEMINISTA AL SEGLE XV?
Pilar Garcia Aparicio

FEMINISME?

Aquesta especificitat de l'obra de sor Isabel de Villena, que la diferencia de la resta de Vides de Crist conegudes, ha estat explicada des d'una reacció als atacs que patien les dones en la literatura de l'època, fruit de la misogínia imperant.

"L'església considerava les dones com a encarnacions d'Eva, que fou la primera pecadora. Els misògins més assenyalats d'aquells temps consideraven la dona com la porta del dimoni, la patrona de la perversitat, la mossegada de la serp. La procreació era un mal necessari i per això el matrimoni s'acceptava, tot i que amb desgana: 'Millor casar-se que cremar-se', solien dir."

http://www.rosasanchis.cat/valencia/quest_trobairitz/textos_proces/dona_edmi.htm

Feminisme, masclisme, misoginia, o sexisme són conceptes que actualment utilitzem quan parlem de les relacions entre homes i dones, i més enllà, de les relacions de poder. Les usem tant que potser pensem que estan ja "passades", sense significat. Segur que coneixes el seu significat, però no està de més fer un "repàs" als conceptes clau.

En grup, fes un treball de recerca de les diverses definicions que es donen del mateix concepte. Aquestes definicions les trobaràs als diccionaris, als llibres o a la xarxa.

1. Repartiu-vos les tasques:

- recerca d'informació en diverses fonts: quantes més i més diverses ideològicament, millor.
- valoració les diferències entre les fonts: heu de buscar com a mínim en tres per poder valorar.
- elaboració d'un breu informe de l'evolució històrica dels conceptes. Existia el feminisme al segle XV? Han aparegut nous conceptes, com el d'homofòbia?

2. Poseu en comú les vostres investigacions i elaboreu un document -per lliurar-lo per escrit o en una presentació oral a la resta de la classe, on plantegeu les vostres conclusions .

Ara, llig aquests textos:

"E lo mateix Salamó, inspirat per mi, tement que ls hòmens no us fossen desconexents e no s'apartassen de la devoció vostra, diu-los: Qui fugit matrem ignominiosus erit et infelix; ço és: qui s'aparta e fuig a la mare sua, aquest tal serà, entre les gents, ple de molta misèria e confusió."

"[...] E los qui de dones malparlaran cauran en la mia ira, car pensar poden que la mia mare és dona qui ha mereixcut a totes les filles vostres gran corona, e ls és una salvaguarda tan fort, que negú no les pot enujar que mi a no ofena molt."

Vita Christi, CXCVII

«Penseu fills que elles són vexells flachs, car aytals les ha creades Déu. Però en elles posà la sua gràcia [...] perquè soporteu-les caritativa- ment per tal que Déu haja pietat de vosaltres»

(Llibre de Dones)

[DE COM FOU CREADA LLENGUA A LA FEMBRA I QUÈ SE'N SEGUÍ]

La fembra contínuament mouria la llengua a parlar, si trobava qui li tingués corda.

Per açò digueren alguns poetes que Nostre Senyor crea la fembra sens llengua; e com Adam fos trist can ella no li podia parlar, dien que suplicà al Senyor que li faés llengua. E dien que lo Senyor dix:

-Adam, lleixa-la estar, car si l'ha, mala parlarà a tos obs.

E com Adam no cessàs encara de suplicar a Nostre Senyor Déu que li creàs llengua, dien que Nostro Senyor veés aquí una cabra, e pres-li la Coa e féu-ne llengua a la fembra. E de continent parla ab la serp; pus enclina Adam ab son parlar a pecat. E com Adam s'excusàs del pecat per la fembra, dien que dix-li Nostro Senyor així:

-¿E no t'havia io dit que mala parlaria a tos obs, si parlava? Ara, doncs, guarda't que no la oges pus d'aquí avant, per tal que no et cost més; ne la creegues de res quant diga, si doncs per altra via no saps la veritat. E, jatsia açò sia ficció poètica, emperò prova assats lo nostro propòsit.

(Del Terç del Crestià, cap. CMXLVIII.)

<http://parles.upf.edu/ca/book/export/html/395>

Doncs, dic que totes,
de qualque estat,
color, edat,
llej, nació,
condició,
grans e majors,
xiques, menors,
jóvens e velles
lleges e belles,
maiaites, sanes,
les cristianes,
juïes, mores,
negres e Hores,

roges e blanques,
dretes i manques,
les geperudes,
parleres, mudes,
franques, catives,
quantes són vives,
qualssevol sien:
tot quant somien
ésser ver creen;
del que no veen
procés de pensa
fan, sens defensa
ni part oir;

per presumir
sols, pronuncien:
ver sentencien
que cert no saben.
Mentint se gaben,
sempre varien,
jamai se rien
sens ficció;
per tració
rien e ploren;
criden que es moren
quan són pus sanes [...]

Mostren que volen
lo que no els plau:
miren lo blau,
compren de grana;
volen magrana,
raïm demanen;
mas no s'enganen
mai en lo prendre!

(De la tercera part del
prefaci, dins de l'Espill.
Barcelona: Quaderns
Crema, 2006, p. 86-88)

Tots eren moguts a pietat, especialment les dones, qui per natura són molt pus caritatives e piadoses que els hòmens, segons posa un doctor dient: que les dones naturalment són piadoses e acompanyades de molta clemència, són refugi e consolació als malais e tribulats.

INVESTIGA

- Busca informació -o completa-la, si ja en tens- sobre els autors i les seues obres.
- Busca al diccionari les paraules desconegudes. Pensa que és la llengua que es parlava al segle XV, per la qual cosa presenta certa complicació.
- Localitza les idees principals dels tres textos: fes preguntes al text.
- Planteja't preguntes a partir de la lectura o pensa com podrien continuar els textos.

INTERPRETA

- Segons Francesc Eiximenis, quina idea té Déu de les dones?
- Segons l'autor, de què està feta la llengua de les dones? Quin significat creus tenen aquests animals pel que fa a la parla de les dones?
- Quina és la persona narrativa del text de Jaume Roig? Què n'opina de les dones?
- Explica amb les teus paraules el que signifiquen aquests versos:
 - Mostren que volen /lo que no els plau:/ miren lo blau, /compren de grana; /volen magrana, /raïm demanen.
- Qui creus que "parla" en el text d'Isabel de Villena? Què hi diu?

CREA

En grup, prepareu un text dialogat/teatral entre Isabel de Villena, Francesc Eiximenis i Jaume Roig i representeu-lo o graveu-lo. Podeu situar-los en una d'eixes tertúlies de l'època. O bé podeu "traslladar-los" al segle XXI, a una tertúlia televisiva. Llegiu com a model un fragment de *LA QUERELLA DE LES DONES Christine de Pizan vs. Francesc Eiximenis*, una proposta teatral de Carles Mancho i Carles Canut que podeu llegir completa si cliqueu l'enllaç de sota.

Passeu-ho bé!!

Eiximenis- Per totes aquestes coses, ningú no deu malparlar de les dones, ni voler-les malament, sinó prear-les i honrar-les. Ara bé, un cop les haureu lloades, us recomano que només us acosteu a la vostra, i no pas a les dels altres.

(Christine, que estava escrivint, en sentir la darrera frase, s'aixeca indignada i s'encara amb Eiximenis, el qual li somriu encongint-se d'espatlles, com un nen enxampat en una malifeta. Diu després, adreçant-se al públic:)

Christine- Recordeu, estimades amigues, com aquests homes us acusen de fragilitat, de lleugeresa, d'inconstància, la qual cosa no els priva, però, de desplegar les astúcies més sofisticades per seduir-vos... Fugiu, senyores, fugiu!

Eiximenis- Això mateix, germans, fugiu!

C i E ALHORA: Fugiu dels homes / Fugiu de les dones!

FOSA EN NEGRE (Pot sonar de música de fons, mentre duren les salutacions, una melodia del segle XIV o XV)

http://www.fundaciromea.com/files/upload/129_1300275939.pdf

Ací tens alguns fragments desordenats de la part del Vita Christi dedicada a Maria i a la seua família. Ordena'ls de manera que corresponga el contingut de la primera columna amb el de la segona. És fàcil, estan adaptats a la llengua actual:

Concepció de Maria	<i>I el Senyor, que creixia, començà a treballar i ajudar a Josep tant com podia segons la seua edat, i servia la seua mare en tot allò que els altres fills acostumaven a fer per servir les seues mares.</i>
Naixement de Maria	<i>Oh, quanta fou la pobresa que la Senyora passà en aquella terra d'Egipte, especialment els primers dies, quan no era coneguda per i ningú no li volia donar feina.</i>
Naixement de Jesús. Primers moments.	<i>No desmamà la Senyora el seu fill fins que no hagué complert tres anys, car no disposava de les menges delicades que les altres mares acostumen a donar als seus fills.</i>
Vida de pobresa. Els primers dies.	<i>I l'àngel, acomiadant-se d'ella, li digué: "Senyora Anna, cuiteu a la porta daurada, car el vostre estimat marit és molt a prop" I ella, partint molt de prest de casa seva, anà a la porta daurada i ella esperà (... Quan Joaquim arribà, Anna el saludà amb reverència i s'abraçaren amb molt d'amor.</i>
Jesús és desmamat.	<i>La Senyora (Maria) agafava els peuetes del seu fill i els hi escalfava amb les pròpies mans, no tenint altra mena de foc, i li deia: Oh, amor meu! El gran amor que teniu per la humanitat us fa sentit tant de fred i pobresa de roba.</i>
Vida de treball. Els primers anys.	<i>Complerts els nou mesos, la gloriosa Anna parí aquella excel·lent filla (...) Quan l'hagueren faixadeta, la donaren als braços de la seva mare, la qual, veient aquella cara tan desitjada, s'alegrà de goig inenarrable; i besant-la amb gran delit (...)</i>

Vita Christi, per tant, està pensat per a les monges i dones il·letrades que acudien al convent. Conscient de la falta de cultura de moltes d'aquelles dones, l'obra dóna una visió humana i propera de la història sagrada ja que se centra en les dones que van envoltar la vida de Jesús: Anna, Maria i Maria Magdalena es presenten com a dones, iaies, mares, o amigues, que viuen i senten com a dones "normals".

Escriu tres accions dels textos de l'activitat anterior que demostrin l'afirmació anterior.

La Nativitat del MNAC

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____

Sor Isabel opta per un discurs que conté elements fàcilment propers a la vida i la sensibilitat del seu públic, d'una manera eficaç en funció del missatge. Ací tens uns fragments, aquesta vegada en la versió original, que representen algunes de les característiques més significatives del seu estil, però desorganitzats.

Llig-los atentament -aquesta vegada potser et coste més, perquè estan en la llengua original-, i mira d'organitzar-los correctament:

A	Llenguatge afectiu: ús de diminutius, freqüents al valencià col·loquial.	1	<i>"... E la senyora, prenint gran plaer del Seu repòs, dix-li ab dolçor d'amor: -Tu qui terram palmo concludis involutus panniculis recreatus es. Volent dir: "¡Oh, marvellós Fill de Déu! Vós, qui per la vostra gran potència e magnificència cloeu tota la terra dins la vostra mà, ara, vida mia, sou calfat e recreat ab aquests pobrellets drapellets!" E prenia la senyora los peüets del seu Fill, e calfava'ls ab les pròpies mans, no havent altra manera de foc..."</i> (Naixement de Crist, c.LXV)
B	Aparició de la quotidianitat domèstica dins la narració: cosir, llavar, cuinar, cuidar de les criatures...	2	<i>"Mes ja sabeu, senyor, que los gossets mengen, e viuen de les miquetes que cauen de la taula dels seus senyors, e si jo no mereixc pa entegre com a filla, haja una sola miqueta com a gosseta."</i> (La dona cananea a Jesús, c. CXXV)
C	La presència de l'amor.	3	<i>"... afferrant-se als peus de Jesús axí com aquella qui era fornal de amor, cridà tan grans crits que paria volgués morir."</i> (Maria Magdalena, en la mort de Jesús, cap CLXXVII) <i>"E aquells virtuosos barons, Joseph e Nicodemus, prengueren lo Senyor per les espalles, e Joan e Magdalena portaven los peus: les altres devotes dones anaven al mig. E la dolorosa mare anava al cap, retenint aquell ab les sues mans, no sens infinida dolor; e les germanes de aquesta Senyora tan dolorada anaven- li la una a la part dreta, l'altra a la esquerra, portant sa senyoria per lo braç, car tenir no-s podia: tant era turmentada de multitud de penes e dolors!"</i> (Mort de Jesús, cap CCXXIII)
D	La vehemència de la pena.	4	<i>"Aquests ous, ma filla, seran per al vostre fill; e veus ací un esclavó perquè pugau encendre foc en les montanyes desertes, e recreareu vós e lo fill vostre a la calor del foc, e coureu-li un ou cada dia com haureu oportunitat de fer foc, perquè pugau passar lo treball del camí"</i> (Anna a Maria, en la preparació del viatge a Egipte, cap LXXXII)
F	Ús del llatí.	5	<i>"E, venint sa Majestat per preicar e pujant en lo predicatori, mirà de fit a fit la dita Magdalena ab aquells ulls de clemència, tirant-li una sageta d'amor dins lo seu cor; la qual, sentint-se així nafrada i tirada, estava tota alterada, mudant los seus pensaments."</i> (Enamorament Maria Magdalena, cap CXVII)

INVESTIGA

- Busca un diccionari les paraules que desconegues. Recorda que potser caldrà que busques la paraula primitiva ("nafrar" per "nafrada")
- Maria Magdalena, la dona cananea, Nicodemus, Joseph, Anna ... són personatges de la Bíblia. Busca'n informació, ja que formen part de la nostra cultura.

- Busca al text les formes corresponents

	Al text	Actual
Conj. de coordinació copulativa		
Article definit masculí		
Preposició que expressa, de manera general, unió o companyia		
Conjunció causal	car	

INTERPRETA

“... E la senyora, prenint gran plaer del Seu repòs, dix-li ab dolçor d’amor:

-*Tu qui terram palmo concludis involutus panniculis recreatus es.* Volent dir: “¡Oh, meravellós Fill de Déu! Vós, qui per la vostra gran potència e magnificència cloeu tota la terra dins la vostra mà, ara, vida mia, sou calfat e recreat ab aquests pobrellets drapellets!”

E prenia la senyora los peüets del seu Fill, e calfava’ls ab les pròpies mans, no havent altra manera de foc...”

(*Naixement de Crist, c.LXV*)

- Torna’l a escriure el fragment anterior en:
 - Varietat diacrònica actual.
 - Varietat diatòpica distinta de l’original.
 - Varietat diafàsica

“Poques vegades, a la literatura no contemporània, podem trobar obres la gestació i publicació de les quals és protagonitzada exclusivament per dones. [...] La *Vita Christiva* ser escrita per Isabel de Villena, abadessa, i donada a la impremta per la seua successora, Aldonça de Montsoriu, atenent la sol·licitud d’Isabel la Catòlica, i les destinatàries més immediates n’eren les religioses del seu convent. L’obra s’ocupa abundantment dels personatges femenins de l’Evangeli, i defén obertament la superioritat moral de la dona sobre l’home. (vii)

[...] ¿pot una obra del segle XV considerar-se feminista? Sí, si n’accepcem com a definició la defensa de la dignitat de la dona. Naturalment, sense anacronismes: els feministes medievals no preconitzen conceptes com el dret a disposar del propi cos –el cos femení, el gran enigma de la medicina medieval –, ni el reconeixement polític [...]. (xix)

El debat literari creat com a conseqüència de la dialèctica entre els textos a favor i en contra de la dona, omplirà la baixa Edat Mitjana [...]. A la literatura catalana hi ha constància del debat des del segle XIII en molt variades obres, entre les quals en destaquen tres que el tracten de manera preferent: el *Maldit bendit* de Cerverí de Girona, *Lo somni* de Bernat Metge i *L’Espill* de Jaume Roig. [...] Un grup de tòpics que no podia faltar als textos misògins pretenia demostrar que la dona era una criatura perversa degut a defectes com egoisme, lascívia, crueltat, falsia o mandra. Els predicadors la reptaven contínuament per aquests pecats, exemplificats en multitud de faules.

En l’obra de la nostra escriptora, en canvi, s’al·ludeix sovint a la natura virtuosa de l’ésser femení. A part de recordar-nos-en la disposició a l’amor, se’ns alligona sobre la seua propensió a la pietat i la misericòrdia, a l’esperit de sacrifici i a la defensa de la veritat. (XX i XXI)”

Rosanna Cantavella. “Introducció”. *Protagonistes femenines a la “Vita Christi”*.
Barcelona: La Sal, Edicions de les Dones, 1987

Ignorem quant de temps li costà a l'abadessa escriure "una vida de Jesucrist vista a través de les dones... en tot moment ... hi ha una dona amb la qual es relaciona Jesús; en tot moment hi ha una dona els sentiments i les paraules de la qual resumeixen l'abast o la significació de l'episodi evangèlic", segons Joan Fuster. Un text, per a defensar les dones, en el qual l'autora en paraules de Rosanna Cantavella el que farà "serà destacar-ne els passatges [de la vida de Jesús] que mostren la fermesa femenina, i de manera molt especial la fidelitat del col·lectiu de les dones en la Passió, front a la covardia i l'abandó dels deixebles barons". Però també, i segons una interpretació interessantíssima de Miryam Criado per a qui, com jo, no creu en déu, però patix les conseqüències del discurs patriarcal de les religions, i de les societats un "Nou Testament" que incorpora la dona com un element central del discurs d'igualtat entre els éssers humans, "no solamente manipula sus fuentes para escribir su propia versión de los Evangelios, sino que se apropia el discurso teológico al poner en boca de Dios y de Jesús su propia concepción de una cristología espiritual alternativa a la cristología patriarcal". Déu i Jesús, parlen a través de la dona-Isabel, per afirmar sobre nosaltres "vos qui sou dona i per natura inclinada a tota virtut" o per advertir "los qui de dones malparlaran cauran en la mia ira ... nengú no les pot enujar, que a mi no ofena molt". Feminisme celestial en un llibre "sense massa precedents" que diu Fuster.

CREA

Converteix-te en una Isabel de Villena actual i crea un documental biogràfic d'un personatge històric. Aquest treball serà més enriquidor i divertit si el fas en grup.

*Una **biografia** és el relat sobre la vida d'una persona que conta aspectes de la seua vida.*

- **El personatge:** Passa revista a totes les persones que t'interessen, en qualsevol camp del coneixement o de la història.
 - Quin personatge et resulta més motivador. Per què?
 - Potser tingues molts interessos (història, ciència, literatura, esport, ...) però has de decidir-te. Pensa que necessitaràs prou informació, de manera que quant més conegut siga més possibilitats tindràs! Ja ho tens?
- **La investigació:** Recull informació i imatges sobre:
 - L'època en què va nèixer -el context.
 - La vida:
 - dades i llocs dels moments més importants de la seua vida.
 - persones i fets que el van influenciar.
 - descripció física i psicològica.
 - treballs destacats, obres, reconeixements, premis...

Recorda:

- Diversifica i selecciona les fonts d'informació: pàgines web fiables, enciclopèdies, estudis monogràfics... Yahooresponde no és una opció! ;)
- Cita les fonts sempre, al final del treball. I també les imatges tenen autoria!

- **La redacció.** Cal que tingues en compte:

- Comença amb els fets objectius -és a dir, conta sols allò que ha passat, que has llegit...
- Redacta sols allò realment rellevant.
- Dóna "força" al relat incorporant comentaris personals, adjectius valoratius, impressions teues.
- Elabora el text segons les etapes de vida del o de la protagonista.
- Acaba la biografia amb una conclusió que tanque la narració, que impressione els i les lectors, que emocione...
- Quan ja la tingues redactada, revisa-la o demana la teua professora o el teu professor que et faça la correcció.

- **El video documental**

- Prepara la lectura en veu alta de la biografia que has redactat. Tria una banda sonora suggerent per als moments de silenci.
- Fes una recerca en internet d'altres biografies. Ací tens tres de model, però n'hi ha moltes més.
 - 100 anys de Joana Raspall
<https://www.youtube.com/watch?v=3DIXjEls6l4>
 - Joana Raspall, una vida de llibre
<https://www.youtube.com/watch?v=gtYCL8NdnX0>
 - Montserrat Roig
<https://www.youtube.com/watch?v=fVCCiM451T8>
- Després, has de prendre algunes decisions:
 - la intenció: què vols comunicar (la vida personal, els èxits, la vida professional...) i a qui -el receptor.
 - el to: més o menys formal, melangiós...
 - el programa a utilitzar per realitzar el video.
- A gravar!
 - Grava la veu, amb el mòbil, per exemple. Si tens més recursos, pots editar-la amb el programa **Audacity**
 - Obri l'ordinador i el programa.
 - Munta les imatges, en qualsevol editor d'imatges. Recorda: posa-li una **portada** on indiqués el nom del personatge i el teu. Afegix **títols de crèdit** al final, on indiqués la procedència de les imatges i la música, el nom el teu centre i algunes de les indicacions que et demane el teu professor o professora.

